

RAADSBRIEF

ONDERWERP

Stand van zaken gebiedsproces Engbertsdijkswenen

KENNISNEMEN VAN

Op 14 januari 2019 bent u voor het laatst bijgepraat over Engbertsdijkswenen, met name over het proces in relatie tot de PAS en de ruimtelijke planvorming (bestemmingsplan of PIP). In de vergadering van de bestuurlijke adviescommissie (BAC) Engbertsdijkswenen van 25 maart 2020 zal de BAC gevraagd worden een keuze te maken voor de definitieve inrichtingsvariant voor de externe natuurmaatregelen voor de Engbertsdijkswenen (buiten het Natura 2000 gebied). In deze raadsbrief informeren wij u over de stand van zaken van het gebiedsproces en de keuze-opties die eind maart voorliggen.

INLEIDING

In september 2009 is het gebied Engbertsdijkswenen aangewezen als Natura 2000-gebied. Voor elk Natura 2000-gebied zijn natuurdoelen geformuleerd voor het in stand houden en/of verbeteren van habitattypen en vogelsoorten. De doelen voor Engbertsdijkswenen zijn op 10 september 2009 in het aanwijzingsbesluit van de staatssecretaris van Economische Zaken vastgesteld. Op 25 juni 2016 is het beheerplan Engbertsdijkswenen met gebiedsanalyse door het Rijk vastgesteld. In het plan staat welke maatregelen uitgevoerd moeten worden om de natuurdoelen van het gebied te bereiken. Tot 25 juni 2016 lag de opgave van Engbertsdijkswenen in handen van het Rijk. Met het vaststellen van het beheerplan kwam de verantwoordelijkheid bij de provincie Overijssel. De opdracht die de provincie Overijssel in 2017 aan LTO Noord heeft gegeven is het opleveren van een inrichtingsplan voor de externe maatregelen voor het Natura 2000 gebied, conform de gebiedsanalyse.

Om de habitattypen actief hoogveen en herstellend hoogveen in het natuurgebied te behouden en te herstellen is het nodig het gebied te 'vernatten'. Voor het vernatten van het gebied worden interne (in het gebied) en externe maatregelen getroffen. Externe maatregelen zijn maatregelen die worden uitgevoerd op gronden (meest agrarisch in gebruik) in en rondom het natuurgebied om het hydrologisch systeem te herstellen en om waterverlies uit het veen te beperken.

KERNBOODSCHAP

Gebiedsproces

In het voorjaar van 2017 is LTO Noord gestart met het gebiedsproces. Tegen de achtergrond van de maatschappelijke discussie is door de BAC ruimte gezocht om naast de gebiedsanalyse ook andere varianten te beschouwen. Dit met het doel om een zorgvuldig proces te doorlopen en maximale betrokkenheid van het gebied te krijgen. Op 19 december 2018 heeft de BAC de voorkeur uitgesproken voor de variant "kleine buffer" inclusief een verkenning naar de haalbaarheid van een "vrijwillige buffer". In 2019 heeft het kernteam van LTO Noord gewerkt aan het uitwerken en doorrekenen van verschillende varianten. Belanghebbenden in het gebied waren nauw betrokken bij het formuleren van de varianten. De effecten van maatregelen zijn doorgerekend met een grondwatermodel. Het model biedt onderbouwing voor de te maken keuzes en geeft handvatten om te komen tot een effectief maatregelenpakket. De hydrologische effecten van de maatregelen worden getoetst op ecologische effect en op uitstraling naar de omgeving.

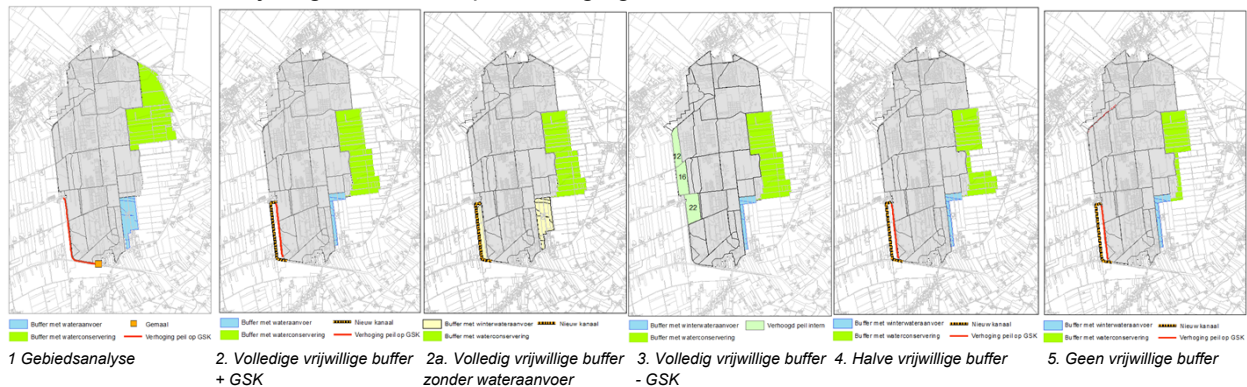
Op 25 maart 2020 zal de BAC een keuze worden voorgelegd over de voorkeursvariant voor het inrichtingsplan. Uitgangspunt voor het gebiedsproces was dat maatregelen uiterlijk juli 2021 zijn geborgd. Doordat de PAS medio vorig jaar door de RvS als instrument om economische ontwikkeling rond Natura2000 gebieden mogelijk te maken, juridisch ongeldig is verklaard als basis voor vergunningverlening is daarmee echter ook de tijdsdruk om vóór juli 2021 te starten met de realisatie van de inrichtingsmaatregelen verdwenen.

Varianten

Alternatieven voor de externe maatregelen moeten een vergelijkbaar doelbereik hebben (worden de vastgestelde natuurdoelen gehaald) en vergelijkbare of lagere kosten dan de gebiedsanalyse (Omwisselbesluit).

De varianten die zijn onderzocht zijn:

- Variant 1 Gebiedsanalyse
- Variant 2 Volledig vrijwillige buffer met peilverhoging Geesters Stroomkanaal (GSK)
- Variant 2a Volledig vrijwillige buffer zonder wateraanvoer
- Variant 3 Volledig vrijwillige buffer zonder peilverhoging GSK
- Variant 4 Halve vrijwillige buffer met peilverhoging GSK
- Variant 5 Geen vrijwillige buffer met peilverhoging GSK

Omdat variant 2 (de voorkeursvariant van de BAC van december 2018) niet binnen het beschikbare budget van de provincie past, zijn de varianten 4 en 5 toegevoegd. Variant 2a en 3 zijn in 2019 toegevoegd na besluiten van de BAC.

Multicriteria-analyse

Om de 6 varianten met elkaar te kunnen vergelijken is een aantal criteria opgesteld die inzicht moeten geven in het onderscheid tussen de varianten:

1. Ecologie
2. Vernattingseffecten
 - 2.1. Landbouw
 - 2.2. Woningen
3. Kosten grondverwerving
4. Wateraanvoer
5. Zachte criteria

Ecologische effecten: De belangrijkste verschillen tussen varianten zitten in de omvang van de buffers (hoe groter de buffer, hoe groter het effect), wel of geen maatregelen aan het GSK en wel of geen wateraanvoer. Maatregelen aan de oost- en westzijde versterken elkaar. Alle varianten zorgen voor een verbetering van standplaatsfactoren t.o.v. de huidige situatie; de mate waarin en de locaties waar verbetering optreedt verschillen. Varianten 2 en 4 'scoren' t.o.v. de gebiedsanalyse (mogelijk) gelijkwaardig of beter. De overige varianten zijn niet gelijkwaardig aan de gebiedsanalyse.

Vernattingseffecten landbouw: Binnen de buffers met wateraanvoer is geen landbouwkundig gebruik meer mogelijk omdat er water op het maaiveld staat. Binnen de waterconserveringsbuffer worden de grondwaterstanden en de natschade te hoog voor akkerbouw. Een grotere waterconserveringsbuffer aan de oostkant betekent minder natschade buiten de buffer. De toename van natschade buiten de buffers is een maat voor de nodige mitigatie (technisch of financieel). Het mitigeren van lage landbouwgronden

buiten de buffers met hydrologische maatregelen (bijvoorbeeld drainage of sloten) gaat ten koste van het doelbereik. De mitigerende maatregelen moeten nog worden uitgewerkt.

Vernattingseffecten woningen: In totaal zijn er 60 woningen bekeken. Deze liggen rond de Engbertsdijkswenen en hebben in de huidige situatie al te maken met hoge grondwaterstanden. In de huidige situatie zijn er 25 woningen met een GHG ondieper dan 70 cm onder maaiveld¹. Een grote buffer aan de zuidoostkant (variant 1 en 2a) resulteert in een extra toename van het aantal woningen met een te hoge GHG. Daar liggen 2 woningen binnen de begrenzing van de buffer waarbij mitigatie ten koste gaat van het doelbereik en de technische mogelijkheden beperkt zijn. De wateroverlast voor de overige woningen is technisch te mitigeren.

Kosten: De 6 varianten zijn in beeld gebracht qua kosten (inrichting, grondverwerving en proceskosten). De gebiedsanalyse is het duurst en slechts 2 varianten vallen binnen het beschikbare budget van de provincie (variant 4 en 5). De kosten voor de inrichting verschillen niet zo veel in de verschillende varianten. De verschillen in kosten komen met name door de grondverwervingskosten. Hoe groter de bufferzones, hoe meer grondverwervingskosten. Kleinere buffers geven lagere kosten voor grondverwerving, maar geven extra kosten voor mitigatie. De mitigatiekosten zijn nog niet in beeld gebracht in de ramingen. Uitgangspunt bij de berekening is schadeloosstelling: er moet sprake zijn van gelijke vermogens- en inkomenspositie voor en na het treffen van maatregelen. Het verschil komt voor vergoeding in aanmerking. Daarbij is ook gekeken naar waardevermindering van gronden buiten de buffers en van bedrijfsgebouwen.

Wateraanvoer: In 5 van de 6 varianten is extra wateraanvoer nodig voor peilverhoging op het GSK, peilhandhaving op een parallelkanaal of het peil in de bufferzones. Het waterschap geeft aan dat dit vooral in droge zomers moeilijk ligt. Dan kan er niet voldoende water aangevoerd worden. Voldoen aan de extra watervraag (in de varianten 1, 2, 4 en 5 met wateraanvoer) voor Engbertsdijkswenen binnen de beschikbare capaciteit, heeft in droge zomers tot gevolg dat een landbouwgebied van ca. 240 ha niet meer bediend kan worden.

Zachte criteria (behoud woongenot, leefgenot en behoud voorzieningen): De varianten zijn niet echt onderscheidend op basis van deze criteria. De gebruiksmogelijkheden door vernatting zijn al meegenomen in de vernattingseffecten.

VERVOLG

De BAC is op 10 februari bijgepraat over de eerste resultaten van de vergelijking van de varianten. Vervolgens praten de BAC-leden hun achterbannen bij en inventariseren het draagvlak voor de voorliggende varianten voor hun standpuntbepaling. De BAC moet op 25 maart een besluit nemen over de definitieve inrichtingsvariant en hierover (in principe) een unaniem advies uitbrengen aan Gedeputeerde Staten van Overijssel, het bevoegd gezag. Twenterand heeft altijd het standpunt ingenomen dat er een evenwichtige afweging moet plaatsvinden tussen het natuurbelang en het belang van onze inwoners en ondernemers rond het gebied. De voorkeur gaat daarom uit naar die variant die op het meeste draagvlak kan rekenen in het gebied conform de afspraken van 'Samen Werkt Beter'², en niet op de variant die 'past binnen het provinciale budget'.

Dat draagt naar onze mening het meest bij aan de leefbaarheid en toekomstbestendigheid van het gebied. Voor die toekomst zijn er – naast de Natura 2000 opgave – namelijk steeds meer opgaven voor het platteland in beeld sinds de start van het gebiedsproces, zoals de stikstofopgave, de energietransitie en de CO₂ opgave. Verder speelt ook de transitie van de landbouw richting circulaire economie en meer natuurinclusieve landbouw.

¹ Een Gemiddeld Hoogste Grondwaterstand (GHG) van 70 cm onder maaiveld wordt landelijk als norm toegepast.

² Zie: <https://www.overijssel.nl/bestuur/samen-werkt-beter/>

PORTEFEUILLE

Natuur en Platteland

Vriezenveen, 10 maart 2020

Burgemeester en wethouders van Twenterand
de secretaris,

de burgemeester,

A handwritten signature in dark ink, consisting of a stylized 'HJ' followed by a horizontal line and a dot.

H.J. ten Brinke

A handwritten signature in dark ink, featuring a stylized 'A' and 'K' followed by a horizontal line.

drs. A.E.H. van der Kolk